Špeter, občinska dvorana

petek, 6. maja, ob 18.00

posvet

ZEMLJA PLEŠE

Sodelovali bodo:
Ulderica Da Pozzo, Franco Piani,
Ljoba Jenče, Luisa Tomasetig

5. RAZRED DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE

Štierdeset liet nazaj: "Kaj je ratalo, kaj bo tle?"

Angela Tomasetig iz Saržente je učencem 5. razreda poviedala, kaj se zmisli od tistega 6. maja

Kako ste reagirali ob prvem potresnem sunku?

"Ob parvem žlagu sam bla v tesli hiši. Bli smo jaz, moja mama, sestra an stric an smo gledal televizijo. Anta, kar san čula, san jala: »Ah , tela je ena lepa škoša! Bomo vidli, če tle v vasi porčejo, da je niso čul!« Zak petnajst dni priet smo čul adno an nobeden vasnjan je ni ču an vsi so nam jali: »Vi čujeta vse, ni bluo nič!«. An je začelo buj saldu, buj saldu, buj saldu, buj saldu, an ni tielo genjat. Ada je vzdignila mojga strica, ki je bil paralizan, ni mogu hodit sam. Ga je peljala če na sred hiše an niso mogli naprej, zak je treslo premočno. An vse je padlo: vse tele reči so padle, vse lampadine so se gibale. Nismo mogli iti čeuon, zak se je vse treslo an padalo. Moja sestra, ki je živela ta po tin kraji hiše, je imiela no čečico staro 9 miescu. Ona an njen mož sta uekala: pujta uon, pujta uon, ki pade vse! An mi se nismo mogli ganit, ker je vse treslo. Je bluo takuo na duzim, da niesmo še čul take škoše. Bluo je zvečer, čez deveto, an kar je genjalo, smo šli uon an so padli an korci dol po duoru. Smo čul 'tatatatata', kuo so padali korci če uon. Še dobro, da nismo imel makino tam pod korci."

Ali se spominjate, kateri program ste gledali po televiziji?

"Se proprio na zmislim, kaj je bluo... je vse trieskalo, se je vidlo luči an probabilmente so se tikal fili od eletrike, an je parielo, ku da je temporal. Anta je genjalo an smo šli uon. Smo čul uekat ljudi: »Kaj je ratalo, kaj bo tle?«. Potle smo hitro pejali makine uon, tja kjer je sada baraka od jagarju. Mojga strica smo dali ležat v makino an midruz smo sediel na pleidu al na saccu a pelo an je bluo lepuo, zak je bla na gorka nuoč. Poslušal smo radioline, da kaj ratuva. Sprvič so vsi gauoril, de tam v Terste je paršu potres. Antada o punoči so gauoril, de je bil epičentro ta v Gemoni, da je dižastro an da je puno martvih. Mi smo ostal napri tam an smo šli di korsa v hišo samuo za skuhat čaj an za ga dat v termos. Vsak je parnesu kiek, sopratutto za pit, kafe, the an uodo. Nuoč je pasala takuo, nobedan ni šu spat. Paršli so an stric an teta do s Čedada gledat, kakuo se mamo tle an so se ustavli tle z nam. Muoram reč, da cielo nuoč takuo ki smo bli sedjeni ta na tleh, se je čulo di continuo trest."

Ali so se še ponovili močnejši sunki?

"Zemlja se je še puno krat stresla, ma ena močna škoša je bla luja an ena še buj močna je bla šetemberja dopudan. Tist dan smo bli tle an smo hitro usi letiel če uon s hiše. Bli smo se že navadli: »Ah ta je di quinto grado, ah ta je di quarto grado« an smo drug dan prebieral na giornalu, da je bluo glih... ratali smo ešperti od tele reči. Poliet smo stuorli narest tistu bajticu, ki su sadale jagarji, zak smo jal: če bo potres pozim, ne bomo stal tu tendah. Dva dni po potresu maja so paršli moji kužini z Venecije an so nam parnesli tende an smo bli v teh tendah cielo poletje. Mieli smo puno diela za postrojit hiše. Mama an stric niso tieli prit spat v hišo. Ist sam spala samuo petnajst dni v tendah, anta sam šla v hišo. Mi ni bluo všeč, nisam bila kapaca spat v tendah."

Po kolikih mesecih ste se vsi vrnili v hišo?

"Luja an vošta smo nardil tistu bajticu an smo luožli atu pasteje. Podnevi smo kuhal an živiel tu hiš, an ponoč smo hodili spat v bajticu. Antada otuberja an novemberja smo paršli vsi spat tu hišo."

Kaj se je spremenilo po potresu?

"Potres je spremenil vse Nediške doline an ciela Furlanija. Je spremenilo puno, zak če ni bluo potresa, Nediške doline an Furlanija, niso bli mai postrojil, kar so postrojil. Tisto ki je hudo, je za tiste mrtve. Je bluo na rieč teribil. Bili smo prestrašeni. Bluo je vse težkuo an če priet smo pensal, da je zemja na rieč, ki ne kambja, na rieč sigurna, potle smo se rendili kont, da an zemlja te more an tradit, zak se giba."

Novi Matajur

Leto III - Štev. 10 (58) | ČEDAD, 15. - 31. maja 1976

KATASTROFALNI POTRES V FURLANIJI IN BENEŠKI SLOVENIJI - NAD 1000 MRTVIH VEČ TISOČ RANJENIH - 200.000 BREZ STREHE

Neprecenljiva materialna škoda - Pomoč iz celega sveta - Prvi so se izkazali Slovenci v Trstu in Gorici - Ustanovljen koordinacijski odbor kulturnih društev v Čedadu - Nabiralna akcija Novega Matajurja

NA DELO ZA OBNOVO!

"Bilo je kot v nekem filmu..."

Spomini o potresu Claudia Garbaza iz Oblice

Kako ste reagirali ob prvem potresnem sunku?

"Nisem dobro razumel, kaj se je zgodilo. Mama je pomivala posodo. Jaz in moj stric sva gledala televizijo. Sedela sva na kavču, ki se je začel gugati kot gugalnica. Bilo je kot v filmu."

Kako ste preživeli noč?

"Pogovorili smo se z vaščani. Mislim, da ni bilo luči, ker ni bilo elektrike. Znočilo se je, zato smo šli spat kot po navadi v naše sobe, v naše postelje."

Kako se je razširila novica o potresu?

"Naslednje jutro so po radiu in televiziji povedali, da je bil močen potres v Furlaniji."

Kako ste se organizirali za naslednje noči?

"Kdor je imel avto, je spal v avtomobilu. Drugi smo spali v avtobusu, ki je bil parkiran na trgu v vasi. Moja mama in stric sta šla kot nekoč spat na senik, ki se je zdel varnejši od hiše."

Koliko časa ste živeli z družino v skupnem taboru?

"Celo poletje. Ko se je shladilo, ker se je bližala jesen, smo se vrnili v naše hiše in sobe."

Kako je potekal pouk?

"Bližal se je konec šolskega leta. Takrat sem bil star trinajst let. Mislim, da se je pouk končal dan po potresu. Vsi otroci smo se veselili, ker je bilo konec šole. Pozneje so nas spustili v višji razred. Potresa nisem občutil kot tragedije, ampak kot prijatelja, zaveznika. Naše starše pa so spremljala različna čustva, saj so bili v skrbeh za nas."

Ali je bila šolska stavba varna?

"Šola ni bila varna. Kdor je odločil, da se šolsko leto zaključi, je izbral pravilno rešitev. Problem šolskega poslopja je ostal nespremenjen tudi oktobra, ko se je začelo novo šolsko leto."

Ali se je po 6. maju zemlja še kdaj močno tresla?

"V naslednjih dneh se je zvrstilo veliko potresnih sunkov, ki so se nadaljevali tudi v naslednji tednih in mesecih. Privadili smo se jih. Na polovici septembra sta prišla dva močna in strašna sunka. Petnajstega septembra ob peti uri zjutraj so se tla ponovno močno stresla. Moja mama me je zbudila in mi ukazala, naj grem iz postelje. Zbežal sem ven. Istega dne je ob enajsti uri prišel še drugi sunek, medtem ko sem se s prijateljem Ivom igral Pindul pandul."

Kakšne občutke ste imeli po drugem potresu?

"Mislim, da se kot otrok nisem zavedal, kakšna velika kazen je bil potres. Predstavljam si, da to zaradi tega, ker sem oba potresna sunka preživel v lepi in zabavni situaciji. Na srečo nisem doživel potresa kot tragedije."

Kako ste preživeli naslednje dni in noči? Kdaj ste se vrnili v hišo?

"Po pravici povedano, se ne spomnim, kaj se je zgodilo tiste dni. Mislim, da smo ostali v hiši, ker ni bila poškodovana. Moja mama in moj stric sta se odločila, da ostanemo v hiši in tako je naše življenje potekalo naprej."

Intervjuja pripravili učenci 5. razreda dvojezične osnovne šole